

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

УДК 330.15:338.22

Кондратюк О.І.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів підприємства,
Київський національний торговельно-економічний університет***Штукмейстер В.Ю.***заступник директора з маркетингу,
Інститут захисту рослин
Національної академії аграрних наук України***ФАКТОРИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ РОЗВИТОК
РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ****THE FACTORS THAT ENSURE THE DEVELOPMENT
OF NATURAL RECREATION MANAGEMENT**

У статті розглянуто основні фактори, що мають вплив на розвиток рекреаційного природокористування. Розкрито сутність та види факторів макро-, мікро- та внутрішнього середовища. Визначено необхідність дослідження взаємозв'язку впливу факторів на розвиток рекреаційного природокористування.

Ключові слова: фактори макросередовища, мікросередовище, внутрішнє середовище, екологічні фактори, економічні фактори, природні фактори, інноваційні фактори.

В статье рассмотрены основные факторы, оказывающие влияние на развитие рекреационного природопользования. Раскрыты сущность и виды факторов макро-, микро- и внутренней среды. Определена необходимость исследования взаимосвязи влияния факторов на развитие рекреационного природопользования.

Ключевые слова: факторы макросреды, микросреда, внутренняя среда, экологические факторы, экономические факторы, природные факторы, инновационные факторы.

The article describes the major factors which affecting the development of natural recreation management. The essence and kinds of factors, macro, micro, and the internal environment. The necessity of investigating the relationship of influence factors on the development of natural recreation management.

Keywords: macro factors, micro-environment, internal environment, environmental factors, economic factors, environmental factors, innovation factors.

Постановка проблеми. Навколишнє природне середовище є визначальним фактором економічного зростання, оскільки люди пристосовують його для своїх потреб як у виробничому, так і рекреаційному напрямі. Зростаючий інтерес до рекреаційного природокористування вимагає вивчення питань, пов'язаних з особливостями його розвитку. Сучасна діяльність рекреаційного природокористування залежить від взаємообміну різного роду ресурсами, результатами та інформацією, тому для забезпечення ефективного розвитку та досягнення поставлених цілей і завдань необхідно вчасно реагувати на зміни, що відбуваються у середовищі. Вивчення факторів зовнішнього та внутрішнього середовища дасть змогу вчасно виявляти такі, що можуть мати негативний вплив на розвиток рекреаційного природокористування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням рекреаційного природокористування приділяють увагу різні науковці. Так, М.А. Жукова [4], Н.О. Кравченко [5], О.П. Дудкіна [6], В.Г. Герасименко [13] досліджували стан та проблеми, пов'язані з його розвитком; Н.В. Мельникова [3], М.В. Кулик [14] займалися вивченням факторів, що виплавають на рекреаційне природокористування.

Незважаючи на те що розвитку рекреаційного природокористування присвячено багато робіт як вітчизняних, так і зарубіжних учених, потребують подальшого вивчення та дослідження питання, пов'язані із впливом та взаємодією цих факторів. Саме взаємодія внутрішніх та зовнішніх факторів формує кон'юнктуру ринку та створює відповідне середовище діяльності рекреаційного природокористування.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що мають вплив на розвиток рекреаційного природокористування, та визначення взаємозв'язку між ними.

Виклад основного матеріалу дослідження. На розвиток рекреаційного природокористування впливають багато різноманітних факторів. І.Я. Блехцин [1, с. 46] фактори, що впливають на розвиток, пропонує розрізняти залежно від характеру дії, а саме на прямі (такі, що безпосередньо впливають на ситуацію та змінюють її) та непрямі (які сприяють зміні ситуації або пом'якшують її наслідки; активні – породжують вплив або зменшують його, пасивні – характеризуються відносною ізоляцією компонентів

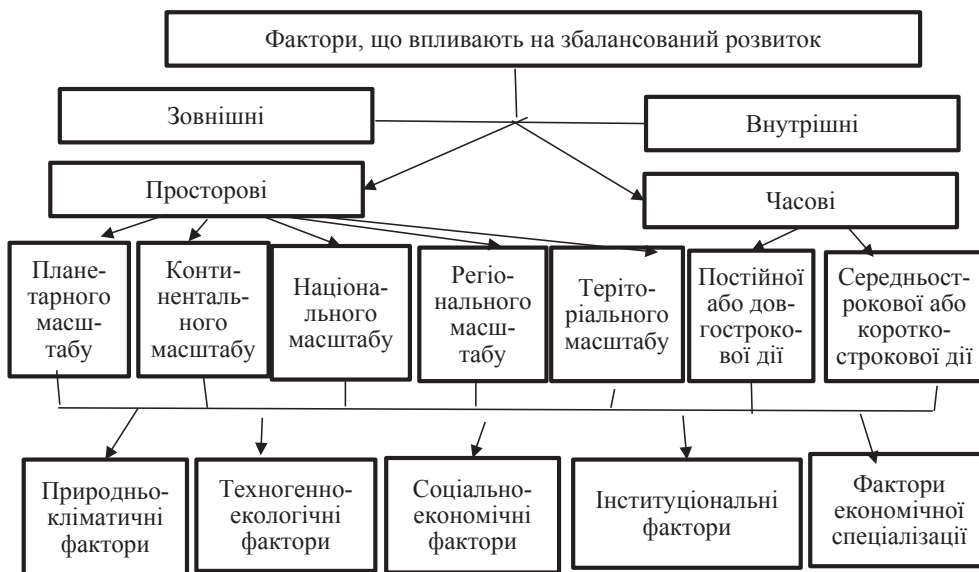

Рис. 1. Фактори, що впливають на збалансований розвиток курортної території [3, с. 77]

навколишнього природного середовища від джерел негативного впливу). І.В. Зоріна [2, с. 34] виділяє статичні та динамічні, зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні). Н. Мельникова [3] також зосереджує увагу на зовнішніх та внутрішніх факторах, які доповнюються просторовими та часовими (рис.1) та характеризуються природно-кліматичними, техногенно-екологічними, соціально-економічними, інституціональними параметрами. М.О. Жукова [4, с. 27] пропонує весь комплекс факторів, що впливають на розвиток туристичної галузі, поділити на: 1) фактори, що діють незалежно від діяльності організацій; 2) фактори, що сприяють розвитку та активно використовуються організаціями у своїй діяльності. Своєю чергою, Н.О. Кравченко [5] серед основних факторів, що впливають на розвиток рекреаційного комплексу, виділяє ті, що пов'язані з рекреаційними потребами та рекреаційним попитом. О.П. Дудкіна [6] також робить акцент на попиті та пропозиції, на зовнішніх і внутрішніх, але окремою групою виділяє фактори, що визначають позитивні чи негативні тенденції розвитку рекреаційної сфери.

Як бачимо, фактори по-різному впливають на розвиток. Так, за характером дії їх можна представити у вигляді таких, що діють постійно або періодично. До постійно діючих, а саме таких, що постійно присутні, впливають та піддаються прогнозуванню, відносять: постачальників, споживачів, конкурентів, персонал, виробництво, фінанси, маркетинг,

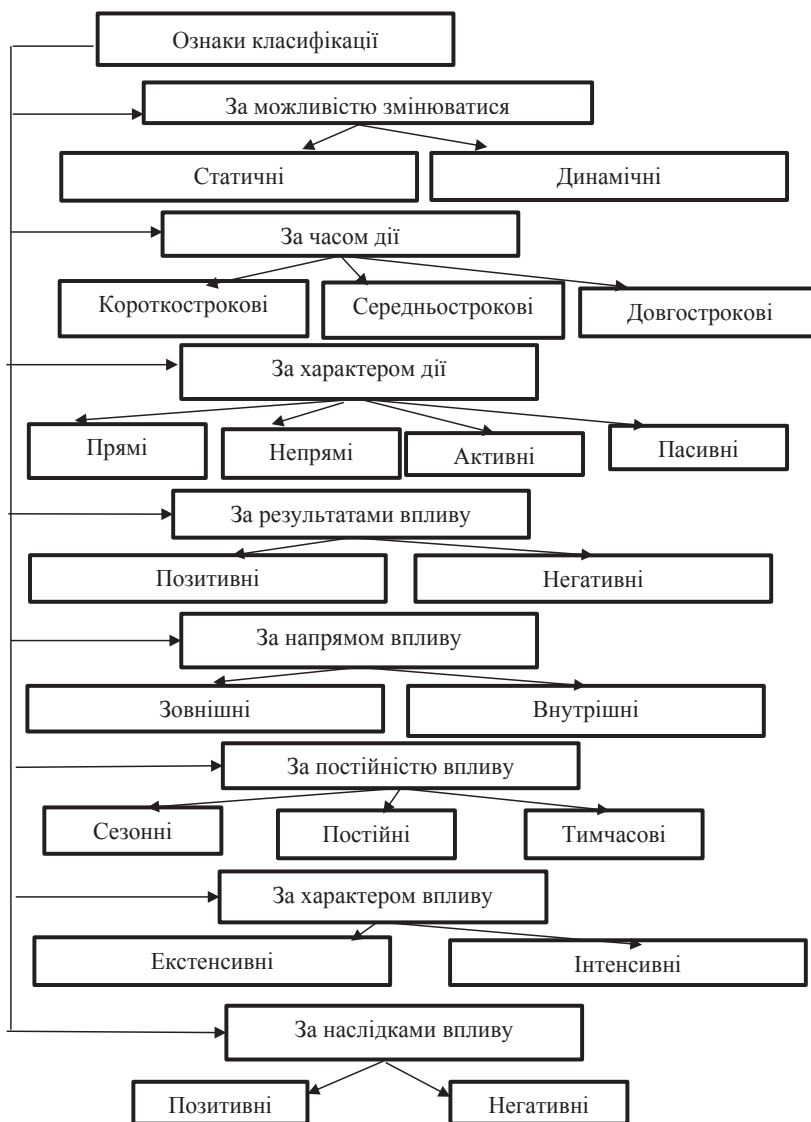

Рис. 2. Класифікація факторів впливу на розвиток рекреаційного природокористування [1; 2; 4; 5; 7; 21]

інновації, управлінські фактори, інформаційне забезпечення. До факторів періодичної дії, таких, що проявляються через певний проміжок часу, належать економічні, правові, соціально-культурні. Неперіодичні фактори, що виникають через різні проміжки часу, включають політичні, технічні, міжнародні, контактну аудиторію, екологічні, природно-географічні. За можливість змінюватися фактори можуть бути статичними або динамічними; за спрямованістю дії – екстенсивними та інтенсивними.

Виходячи з великої різноманітності факторів, що впливають на розвиток рекреаційного природокористування, ми можемо запропонувати класифікацію (рис. 2) виходячи з розподілу факторів за можливості змінюватися у результаті дій та за впливом на розвиток.

Зовнішнє середовище є джерелом ресурсів, які необхідні для підтримки життєздатності підприємства, характеризується взаємопов'язаністю факторів, складністю, рухливістю та невизначеністю.

Виходячи з того, що зовнішнє середовище мінливе, динамічне, невизначене та зумовлене потоком подій, для успішного протистояння негативному його впливу, необхідно, щоб складність і швидкість прийнятих рішень відповідала складності та швидкості змін, що відбуваються в середовищі. Вплив факторів зовнішнього середовища може відбуватися як прямо, так і опосередковано.

У рамках зовнішнього середовища підприємства виділяють макро- і мікросередовище. В Україні створене макроекономічне середовище як зовнішній чинник розвитку рекреаційного природокористування. На залежність розвитку рекреаційного природокористування від факторів макrorівня, таких як: рівень забезпечення економіки природними, трудовими, виробничими, інформаційними та іншими видами ресурсів; ступень ефективності реалізації державою демографічної, інвестиційної, інноваційної та регуляторної політики, що стимулює бізнес до ефективного функціонування, а інші країни і підприємства – до інвестування в перспективні галузі національної економіки; можливості власників бізнесу реалізувати конкурентні переваги наявного ресурсного потенціалу та регуляторного середовища для інтенсивного економічного відтворення і досягти на цій основі високого рівня ефективності, вказує А.Г. Коряков [7]. О.І. Волков та М.П. Денисенко [8] характеризують макросередовище як сукупність чинників, що формують довгострокову прибутковість підприємства і на які підприємство не має впливу взагалі або цей вплив незначний. М.М. Ермошенко та Л.М. Ганущак-Єфименко, вказуючи на складники макросередовища, зазначають, що вони здатні впливати на розвиток і є системою взаємодій між ним і підприємницьким сектором та реалізуються через динаміку споживчих витрат, рівень зайнятості, рівень цін, агреговану податкову ставку, ставку процента за кредит, курси валют тощо [9, с. 24].

Характеризуючи фактори макросередовища, більшість науковців [7–9; 18] виділяє такі їх види: екологічні; соціальні; економічні; демографічні; природно-географічні; політичні; інноваційні.

У рекреаційному природокористуванні важливе значення надається екологічному фактору макросередовища. Що стосується екологічних факторів, то вони найчастіше виступають як обмеження як із точки

зору можливостей використання природної сировини, так і з позицій забруднення навколишнього середовища відходами, що утворюються в процесі виробництва. О.А. Веклич, характеризуючи рекреаційне природокористування, вказує на еколого-економічні протиріччя, що фіксують історичний взаємозв'язок соціальних суб'єктів природокористування з приводу присвоєння, обміну, розподілу природних благ у процесі виробництва та поза ним [10, с. 66.] На залежність між екологічними та економічними факторами вказує й О.В. Прокопенко [11], наголошуючи на тому, що економічна система підтримується за рахунок експлуатації природних ресурсів, людина живе за рахунок природи, змінюючи її з метою задоволення своїх матеріальних потреб, при цьому споживаючи природні блага, не вступаючи у відносини товарного обміну з природою, не обмінюючись із нею продуктами своєї праці. Таким чином, природа, надаючи людині свої ресурси, нічого не отримує замість цього. І тому О. Прокопенко пропонує якість навколишнього середовища визначати як позаекономічну категорію, що є предметом соціального, а не економічного інтересу. Тому під час формування й удосконалення рекреаційного природокористування необхідно спиратися на узгодження еколого-економічних інтересів. Як бачимо, особливості сучасного розвитку неможливо представити без урахування соціальної та екологічної ролі природи.

На важливість розвитку в напрямі природозбереження акцентує увагу О.А. Веклич [10, с. 110], тим самим підкреслює необхідність екологізації зв'язків і відносин між елементами продуктивних сил. При цьому інтенсифікація процесу рекреаційного природокористування, кардинальна зміна матеріально-технічної бази, структур і способів взаємодії з навколишнім середовищем поряд із трансформацією сформованих типів зв'язків усередині продуктивних сил означають появу нових, а це сприяє розвитку трудових відносин у природокористуванні (тобто спільних техніко-організаційних та організаційно-виробничих відносин у природокористуванні), їх зміцнення і поглиблення і, крім того, збагачення, ускладнення, насичення їх сукупності новими видами технологічних відносин.

В.В. Шагіна [12] доповнює екологічний фактор ресурсним. В.Г. Герасименко [13] додає до даної класифікації матеріально-технічні і природно-географічні фактори.

Наступним фактором, що також є важливим для розвитку рекреаційного природокористування, є демографічний. У сучасних умовах відбувається зміна вікової структури населення. Так, у багатьох країнах зростає середня тривалість життя, а це, своєю чергою, дає можливість більше уваги приділяти рекреаційному відпочинку. Демографічні і психологічні фактори розвитку рекреаційної сфери є складовими елементами соціальних факторів, тому що саме вони формують потреби в рекреаційних послугах. Розглядаючи демографічні фактори із соціальної точки зору, можна стверджувати, що вони впливають на зростання туризму, а цьому сприяє підвищення рівня освіти, культури, естетичних потреб населення.

Соціальні фактори розвитку рекреаційної сфери визначаються умовами праці та життя населення. М.В. Кулик до соціальних факторів відносить [14]: рівень доходів населення; статевовікову структуру

населення; співвідношення міського і сільського населення; структуру родин; міграційні процеси; професійно-кваліфікаційну структуру населення; рівень працевлаштування регіону.

Особливості сучасного суспільного розвитку також не можуть бути зрозумілі без урахування соціальної ролі природи. Більше того, неможливо об'єктивно пізнати причинно-наслідкові зв'язки руху самої системи «суспільство – природа» і, відповідно, основні джерела її розвитку, тобто протиріччя базисного рівня природокористування – еколого-економічні [10, с. 11].

М.Ю. Мирюкова до соціокультурних факторів відносить життєві цінності, традиції, установки, що впливають на організацію, функціонуючу щонайменше в одному культурному середовищі [15].

Отже, можемо стверджувати, що чим більшим буде рівень доходів, культури та освіченості населення, тим більше його будуть цікавити рекреаційні потреби, серед яких можна виділити такі, як мода на певні види відпочинку та індивідуальні смаки й уподобання.

Економічні фактори розвитку рекреаційної сфери визначають можливості ефективного використання рекреаційного ресурсного потенціалу шляхом створення рекреаційних послуг як важливої умови зростання суспільного добробуту. До них також можна віднести фінансово-економічні: поліпшення (погіршення) економічної та фінансової ситуації зумовлює збільшення (зниження) персонального доходу. Зростання доходів населення, своєю чергою, дає змогу витрачати більше грошей на відпочинок, подорожі, дозволяти.

Суттєвий вплив на розвиток має політичний фактор як запорука забезпечення стабільної політичної ситуації в країні, що є необхідною умовою функціонування рекреаційного природокористування, забезпечення необхідних міжнародних відносин, стану торговельного балансу країни та її партнерів.

Для забезпечення сталого розвитку рекреаційне природокористування потребує суттєвого стимулювання інноваційної діяльності. Залучення суб'єктів господарювання до інноваційного процесу в рекреаційному природокористуванні сприятиме їх розвитку. Саме інноваційний розвиток є економіко-формуючим процесом. Інноваційний розвиток економіки притаманний усім розвиненим країнам світу, який є одночасно і чинником, і наслідком економічного піднесення країн. Його ефективність зумовлюється змістом відповідних інноваційних напрямів, що задовольняють потреби динамічного розвитку економіки.

Таким чином, можемо зазначити, що основними факторами макросередовища, які найбільше впливають на розвиток рекреаційного природокористування, є: політичні, економічні, соціально-демографічні, природно-географічні, екологічні, інноваційні.

Як вище зазначалося, зовнішнє середовище, крім макросередовища, включає мікросередовище, яке окреслює сферу його безпосередньої діяльності. За визначенням М.М. Єрмошенко та Л.М. Ганущак-Єфименко, мікросередовище – це сукупність чинників, які формують прибутковість підприємства в умовах впливу на підприємство основних сил, генерованих поставальниками, споживачами, конкурентами, посередниками та контактними аудиторіями [9]. О.В. Ареф'єва та О.В. Коренков [16] серед основних факторів мікросередовища виділяють: глобалізацію та інтернаціона-

лізацію економіки; наявні темпи науково-технічного прогресу; адміністративну перебудову систем управління; розвиток інформаційних технологій; посилення конкуренції; наявність якісних та кількісних зрушень на ринку праці; поширення нових технологій тощо.

А.С. Баскин [17] серед важливих факторів сталого розвитку мікросередовища виділяє конкуренцію, завдяки якій є можливість розвиватися.

С. Некрасов, Н. Некрасова та О. Бусигін [18, с. 31], характеризуючи соціальні складники мікросередовища підприємства, вказують на споживачів, контактні аудиторії підприємства та їх характеристики (територіальне розташування, демографічні, соціально-психологічні особливості, мотивація, споживча поведінка).

Важливе значення має і такий фактор, як інвестиційна привабливість рекреаційної сфери. Так, Л. Шпак до основних факторів, що впливають на інвестиційну активність регіонального туристично-рекреаційного комплексу, відносить [19]: інтенсивність процесів формування заощаджень в економіці країни; рівень використання заощаджень суспільства в інвестиційному процесі; ставку відсотка з кредитування та її динаміку; технологічний прогрес; темп інфляції; рівень розвитку інвестиційного ринку.

Як бачимо, зовнішнє мікросередовище підприємства – це його робоче середовище, яке включає безпосередні контакти з поставальниками, клієнтами, посередниками, конкурентами, контактною аудиторією.

Із позиції середовища функціонування успіхи розвитку рекреаційного природокористування будуть залежати не тільки від факторів зовнішнього впливу, а й від внутрішніх. Саме від внутрішнього середовища залежить як теперішній, так і майбутній потенціал розвитку рекреаційного природокористування.

Як зазначає А. Баскин [17], внутрішнє середовище – це певний взаємозв'язок компонентів, які безпосередньо впливають на процес перетворення потоків ресурсів у потоки продукції. Своєю чергою, М.М. Єрмошенко та Л.М. Ганущак-Єфименко [9] внутрішнє середовище підприємства визначають як сукупність чинників, що формують його довгострокову прибутковість і перебувають під безпосереднім контролем керівників та персоналу підприємства. До таких факторів належать, насамперед, ресурси, структура підприємства, менеджмент, персонал та культура, які використовує підприємство у своїй виробничій діяльності. Згідно з О.С. Виханським [20], під внутрішнім середовищем розуміється «та частина загального середовища, яка знаходиться в межах підприємства». Вона показує постійний і найбезпосередніший вплив на функціонування підприємства.

Таким чином, можемо зазначити, що внутрішнє середовище є джерелом сили та містить у собі потенціал розвитку та функціонування рекреаційного природокористування. Внутрішні чинники – це фактори внутрішнього середовища підприємства, що впливають на його функціонування і розвиток.

М.М. Єрмошенко та Л.М. Ганущак-Єфименко [9] до внутрішніх факторів, що впливають на процес розвитку відносять: стратегію діяльності підприємства; якісний кваліфікаційний склад працівників, який забезпечує високу результативність роботи; систему управління й організаційну структуру підприємств; інформаційне і ресурсне забезпечення.

Д.С. Кондаурова [21, с. 12] пропонує виокремлювати такий фактор внутрішнього середовища, як інформаційне забезпечення, виходячи з важливості інформації у зв'язку з розвитком сучасних комунікаційних систем, а це має вплив на формування ціни на продукцію, на використання реклами та інших засобів комунікації для пропагування послуг підприємства.

Узагальнюючи фактори внутрішнього середовища, можна вділити такі його групи: виробничі фактори (місце розташування, розміри, життєвий цикл, завантаженість потужностей); фінансові фактори (фінансовий капітал, система контролю над витратами); маркетингові фактори (репутація підприємства, номенклатура товарів, маркетингові дослідження ринку, реклама, цінова політика); організаційні фактори (місія, організаційно-правова форма, організаційна структура, система управлінського контролю, система стратегічного планування); кадрові фактори (характеристики персоналу, система оплати праці, стимулювання та ін.).

Висновки з проведеного дослідження. Отже, рекреаційне природокористування виступає в ролі механізму вирішення протиріч взаємодії між суспільством та навколишнім середовищем. Зовнішні суперечності проявляються під час здійснення господарювання в цілому, а внутрішні – пов'язані з неадекватністю відображення організаційних та економічних потреб, характером розвитку природних продуктивних сил та необхідністю екологізації технологічного способу виробництва, а також з відставанням економіко-правових форм від розвитку процесу природокористування і стану навколишнього середовища. Ринкові умови господарювання, багатоваріантність моделей прийняття рішень надають можливість для функціонування підприємства. Зважаючи на те, що фактори та умови розвитку рекреаційного природокористування досить різноманітні як за своїм внутрішнім характером, так і за впливом, необхідно врахувати їх вплив на розвиток, що надасть можливість не тільки прогнозувати коливання, а й розробляти необхідні заходи щодо зменшення їх негативного впливу.

Список використаних джерел:

1. Блехцин И.Я. Эколого-экономические аспекты предплановых исследований / И.Я. Блехцин. – Ленинград : Наука, 1984 – 113 с.
2. Менеджмент туризма: Туризм и отраслевые системы : [учебник] / И.В. Зорин, А.И. Зорин, Т.А. Ирисова [и др.]. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 272 с.
3. Мельникова Н.В. Структуризация факторов, влияющих на сбалансированное развитие курортной территории / Н.В. Мельникова // Экономика и управление. – 2011. – № 2. – С. 75–81.
4. Жукова М.А. Индустрия туризма: менеджмент организаций / М.А. Жукова. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 200 с.
5. Кравченко Н.О. Рекреационное хозяйство Полісся: сучасний стан та перспективи розвитку / Н.О. Кравченко. – Ніжин : МІЛАНІК, 2007. – 172 с.
6. Дудкіна О.П. Регіональні особливості розвитку рекреаційних зон : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.10.01 «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка» / О.П. Дудкіна. – Львів, 1999. – 19 с.
7. Коряков А.Г. Экономическая устойчивость развития предприятий: классификация и ключевые факторы / А.Г. Коряков // Современная наука: Актуальные проблемы теории и практики. Серия «Экономика и Право». – 2012. – № 3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.vipstd.ru/nauteh/index.php/ru/---ep12-03/436-a>.
8. Економіка й організація інноваційної діяльності : [підручник] / О.І. Волков [та ін.] ; за ред. проф. О.І. Волкова і проф. М.П. Денисенка. – К., 2005. – 423 с.
9. Єрмошенко М.М., Ганущак-Єфименко Л.М. Механізм розвитку інноваційного потенціалу кластерооб'єднаних підприємств : [монографія] / М.М. Єрмошенко, Л.М. Ганущак-Єфименко. – К. : Національна академія управління, 2010. – 236 с.
10. Веклич О.А. Эколого-экономические противоречия / О.А. Веклич. – Киев : Наукова думка, 1991. – 144 с.
11. Прокопенко О.В., Клименко О.В. Види інвестиційної діяльності за впливом на стан навколишнього природного середовища / О.В. Прокопенко, О.В. Клименко // Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях : матеріали Третньої всеукр. наук.-практ. конф. (Бахчисарай, 15–16 вересня 2011 р.) / Наук. ред. Є.В. Хлобистов ; упоряд. Л.В. Жарова. – Сімф. : Фенікс, 2011. – 333 с.
12. Шмагина В.В. Рекреация и туризм в системе современных приоритетов социально-экономического развития / В.В. Шмагина, С.К. Харичков. – Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2000. – 70 с.
13. Герасименко В.Г. Основы туристического бизнеса / В.Г. Герасименко. – Одесса : Черноморье, 1997. – 160 с.
14. Кулик М.В. Класифікація факторів розвитку рекреаційної сфери регіону / М.В. Кулик // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2012. – Вип. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/kulyk.htm.
15. Мирюкова М.Ю. Управление устойчивым развитием социально-экономической системы региона: принципы, факторы, инструменты / М.Ю. Мирюкова // Управление экономическими системами. – 2011. – № 35. – С. 74.
16. Ареф'єва О.В., Коренков О.В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств : [монографія] / О.В. Ареф'єва, О.В. Коренков. – К. : ГРОТ, 2004. – 200 с.
17. Баскин А.С. Уязвимая экономика: Стратегия перехода к устойчивому развитию / А.С. Баскин // Вестник Удмуртского университета. – 2013. – № 2–3. – С. 5–20.
18. Факторы организационного развития предприятий : [монографія] / С.И. Некрасов, Н.А. Некрасова, О.В. Бусыгин. – М. : Академия естествознания, 2009. – 80 с.

19. Шпак Л.О. Регулювання економічного розвитку туристично-рекреаційних комплексів регіонів України: методологія формування, теорія та практика : [монографія] / Л.О. Шпак ; Акад. муніцип. упр. – Черкаси : СУЕМ, 2014. – 323 с.

20. Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент / О.С. Виханский, А.И. Наумов. – М. : Экономист, 2006. – 670 с.

21. Кондаурова Д.С. Устойчивое развитие современного предприятия: факторы обеспечения / Д.С. Кондаурова // Вестник Самарского государственного экономического университета. – 2014. – № 9(119) – С. 67–74.

УДК 658(292.451/.454)

Криштанович С.В.

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри економіки, менеджменту та готельно-ресторанного бізнесу,
Львівський державний університет фізичної культури*

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИЙ КЛАСТЕР ЯК ОСОБЛИВИЙ СИСТЕМНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

RECREATION AND TOURISM CLUSTER AS A SPECIAL SYSTEM MECHANISM OF UKRAINIAN CARPATHIANS DEVELOPMENT

У статті проаналізовано стан рекреаційної та туристичної галузей гірських територій Карпатського регіону. Розкрито головну сутність кластеризації як основного інструменту що полягає у забезпеченні ефективної виробничої діяльності всіх галузей соціально-економічного комплексу гірських територій, удосконаленні ділових та особистісних взаємозв'язків усіх суб'єктів господарювання. Розроблено структуру рекреаційно-туристичного кластеру, яка сприятиме переходу від прямого втручання органів державної влади шляхом залучення інших управлінських секторів, які забезпечуватимуть їхні інтереси та будуть спрямовані на розвиток цієї галузі. Встановлено, що механізмом забезпечення сталого розвитку рекреаційно-туристичної галузі Карпатського регіону має стати кластер, який вирішуватиме завдання щодо об'єкта управління його програмно-правових, фінансово-економічних, соціальних, інформаційних, кадрових та інших питань, які будуть сприяти не тільки розвитку даної галузі, а й економіки України в цілому.

Ключові слова: рекреація, туризм, кластер, гірські території, сталий розвиток, Карпатський регіон.

В статье проанализированы состояние рекреационной и туристической отраслей горных территорий Карпатского региона. Раскрыта главная сущность кластеризации как основного инструмента, который заключается в обеспечении эффективной производственной деятельности всех отраслей социально-экономического комплекса горных территорий, в совершенствовании деловых и личностных взаимоотношений всех субъектов хозяйствования. Разработана структура рекреационно-туристического кластера, которая будет способствовать переходу от прямого вмешательства органов государственной власти путем привлечения других управленческих секторов, обеспечивающих их интересы, и будет направлена на развитие этой отрасли. Установлено, что механизмом обеспечения устойчивого развития рекреационно-туристической отрасли Карпатского региона должен стать кластер, который будет решать задачи относительно объекта управления его программно-правовых, финансово-экономических, социальных, информационных, кадровых и других вопросов, которые будут способствовать не только развитию данной отрасли, но и экономики Украины в целом.

Ключевые слова: рекреация, туризм, кластер, горные территории, устойчивое развитие, Карпатский регион.

The article analyzes the state of the recreation and tourism industries of mountain areas of the Carpathian region. The main essence of clustering is revealed, as the main instrument, that lies in ensuring of efficient production of all sectors of socio-economic complex of mountain areas, improving business and personal relationships of all entities. The structure of recreation and tourism cluster is developed, that will facilitate the transition from the direct intervention of public authorities, through the involvement of other governmental sectors that will ensure their interests and will be aimed at the development of this industry. It is founded that the mechanism for sustainable development of recreational and tourism industry of Carpathian region has become a cluster that will solve tasks of facility management software and its legal, financial, economic, social, informational, personnel and other issues that will not only contribute to the development of the industry, but also Ukraine's economy as a whole.

Keywords: recreation, tourism, cluster, mountainous territory, sustainable development, Carpathian region.

Постановка проблеми. Українські Карпати є частиною системи східних Карпат, найбільш екологічно чистої зони, де збереглися природні екосистеми. Саме

різноманітність природних умов гірських територій і наявність лікувальних ресурсів мають слугувати розвитку курортно-рекреаційної та туристичної галузей. Нині